

I. Bölüm: İYİLER

“MÜJDELEYİN NEFRET ETTİRMEYİN”

İslâm, selâm, selâmet aynı kökten gelen kelimelerdir. Sözlükte huzur, güven, emniyet, esenlik gibi anlamlar taşır. Yani mensup olduğumuz dînin adında; huzur vardır, güven vardır, selâmet ve esenlik vardır. İman kelimesi de öyle; emin olmak, güvenmek mânâsına gelir. Mü'min iman etmiş, inanmış insan demektir. Mü'min insan taşıdığı iman cevheri dolayısıyla kendini güvende hisseden kimse demektir. Aynı zamanda başkalarının da kendisine güvenle baktığı, kendisinden emin olunan kimsedir. Müslim, İslâm'a girmiş, İslâmiyet'i benimsemiş kimse demektir. Bakınız sevgili Peygamber'imiz “Müslüman”ı nasıl târif ediyor:

“Müslüman, başka müslümanların elinden ve dilin-

den emin olduğu yani kendini güven ve huzur içinde hissettiği kimsedir.”¹ Hadîsin devamında “Mü'min, insanların canından ve malından emin bulunduğu kimsedir.” diye târif edilir.²

Güven, huzur, gönül ferahlığı bugün insanımızın en çok muhtaç olduğu duygulardır. Kapitalizmin vahşi çarkları, bencillik, kazanç hırsı insanların diğergâmlık, özveri, şefkat ve sevecenlik duygularını köreltti. Âdil ve insanca bir paylaşım ile herkese yetebilecek olan dünyâ nimetleri, bir kavga konusu olmaya devam ediyor. Bu durum insanlar arasındaki sevgi bağı, güven ve huzuru tahrip ediyor.

Selâmet, huzur, güvenlik ve esenlik dîni olan İslâm'da bütün bunların çâreleri vardır. Olgun mü'mine düşen, Allah ve Resûlünün ahlâkıyla ahlâklanmaktır. O Allah ki Rahman ve Rahîm'dir, rahmeti ve şefkati bütün varlıkları kuşatmış durumdadır. O elbette cezâ da verir, O'nun öfkesi ve azâbı da vardır. Ama kendi ifâdesiyle: قَالَ عَذَابِي قَالَتْ أَصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ **“De ki: Azâbıma dilediğimi uğrattırım, ama rahmetim her şeyi kuşatmıştır.”³** Kudsî hadîste de bu müjdesini pekiştirir: **“Rahmetim gazabımı geçmiştir.”⁴**

Cenâb-ı Hakk'ın nihâî murâdı insanların kendine inancını, ahlâklı ve düzgün bir hayat yaşamalarıdır. İbâdet-

1 Buhâri, iman, 4,5; Müslim, iman, 64, 65

2 Tirmizî, kıyame, 52

3 Arâf, 7/156

4 Müslim, tövbe, 14

ler bu amacı gerçekleştirmek için emredilmiştir. Aslında Yüce Allah'ın kimsenin ibâdetine ihtiyacı yoktur. Orucu emreden âyetin sonunda لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ buyrulur, **“Umulur ki takvâ üzere olursunuz.”** denir.⁵ Yani sorumlu, bilinçli ve duyarlı olursunuz, kendinizi hep benim huzurumda hissedersiniz, demektir. Böylece asıl gâyesinin ne olduğu belirtilir.

Ramazân âyetinde ise bu ayda oruç tutulması emretilir. Sonrasında, gücü yetmeyenlerin durumu söz konusu edilir: وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ **“Kim hasta veya yolculukta ise, tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde kazâ etsin.”** denir. Hemen ardından ise Allah'ın büyük rahmetinin, şefkatinin dile geldiğini görürüz: يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ **“Allah size kolaylık diler, zorluk dilemez.”**⁶

Demek ki Allah'ın murâdı, oruçla, ibâdetle insanları zora koşmak, sıkıntıya sokmak değildir. Aksine, insanların eğitilmesi, iyiye ve güzele yöneltilmesidir. İslâm külfet ve zahmet dîni değildir. İlâhî beyâna göre لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا **“Allah kimseye gücünün yetmeyeceği bir şey yüklemez.”**⁷

Yüce Allah'ın murâdını, O'nun hoşnud olacağı insan modelini en iyi şekilde temsil eden elbette O'nun sevgili Resûlü Muhammed Mustafâ'dır (s.a.s). O bir şefkat

5 Bakara, 2/183

6 Bakara, 2/185

7 Bakara, 2/ 286

ve rahmet peygamberidir. Hz. Ayşe nakleder: **“Allah Resûlü (s.a.s) iki iş, iki seçenek karşısında seçim yapmak durumunda kalınca, günah olmaması şartıyla, muhakkak kolay olanı tercih ederdi. Günahsa zâten insanların ondan uzak bulunmasını sağlardı.”**⁸

“Kolaylaştırın, zorlaştırmayın” ifâdesi, ondan bize kalan en güzel tavsiyelerin başında gelir. Peygamberimiz Muaz ve Ebû Mûsâ adlı sahâbîleri, İslâmiyet’i yaymak üzere Yemen’e gönderir. Onlara, insanlara karşı nasıl davranmaları gerektiği konusunda şöyle öğüt verir: **“Kolaylaştırın zorlaştırmayın, müjdeleyin nefret ettirmeyin. Uyumlu olun ve ihtilâf çıkarmayın.”**⁹

Buradan anlıyoruz ki, insan ilişkilerinde olumlu ve yapıcı olmak, sevdirmek, pozitif davranmak İslâmca bir davranıştır. Aykırılık, ihtilâfları körüklemek, kusur aramak makbul değildir.

Oruç İslâm’ın temel şartlarından biridir. Bilhassa yaz mevsimlerinde, birçok kimse oruçta zorlanır. İlk günlerde oruçlu olduğunu unutarak yemek içmek söz konusu olabilir. Unutmak beşerî bir özelliktir, insanın gücü dışında bir durumdur. Oruçlu olduğumuzu unutarak yiyip içersek ne yapacağız? Cevâbı Hz. Peygamber Efendimiz verir: **“Sizden biriniz, oruçlu olduğunu unutarak bir şeyler yer ve içer de (daha sonra farkına varırsa) orucunu tamamlasın. Zira ona yedirip içiren Allah’tır.”**¹⁰

8 Buhârî, edeb, 80

9 Buhârî, cihad, 164, edeb, 8, ilim, 11; Müslim, cihad, 6-8

10 Buhârî, savm, 26; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, s. 395

Evet, bizler Allah'ın kuluyuz, oruç da Allah'ın emrettiği bir ibâdet. Bize unutmaya özelliği ile yaratan O'dur. O bizi bizden daha iyi bilir. Gerçekten unutarak yiyip içmişsek telaş etmeye, tereddüt göstermeye hiç gerek yoktur. Orucumuza devam ederiz, yiyip içtiklerimiz de bize Allah'ın bir ikrâmı olmuş olur.

ŞEFKAT PEYGAMBERİ

Bile bile oruç bozulmaz, bunun cezâsı ard arda altmış günlük kefâret orucu tutmaktır. Ama orucu emreden Allah, kimseye gücü üstünde yük yüklemeyeceğini ifâde eder. Aslında din insan içindir ve insana göredir. Tekrar belirtelim ki, bunu en iyi bilen Resûlullah'dır (s.a.s). O rahmet ve şefkat peygamberinin şu tavrı ne kadar ibret vericidir. Kolaylaştırmanın, müjdelemenin, sevdirmenin, insanı kazanmanın şu müstesna örneğine bakalım; Ebû Hüreyre anlatır:

Bir gün Hz. Peygamber'in (s.a.s) yanına birisi geldi, telâşlı ve üzgündü:

-Ya Resûlallah ben helâk oldum, mahvoldum, dedi.
Hz. Peygamber sordu:

-Sâkin ol, hayrola, seni mahveden nedir? O kimse utana sıkıla:

-Ramazan'da oruçlu iken eşimle cinsî münâsebette bulundum, dedi. Hz. Peygamber biraz düşündü, adama sordu:

-Bir köle âzâd edip hürriyetine kavuşturacak gücün var mıdır? Adam:

-Hayır yoktur, dedi. Peygamber'imiz:

-Öyleyse iki ay ardarda oruç tutmaya gücün yeter mi?

-Hayır ya Resûlallah, buna takat getiremem (hem ben bu sıkıntıya oruç yüzünden uğramış bulunuyorum) dedi. Resûlallah:

-Altmış yoksulu doyurma imkânına sâhip misin? diye sordu. O kimse:

-Hayır, öyle bir maddî imkânım yok, dedi. Sonra o zat bir kenara oturdu. Derken Hz. Peygamber'e birisi büyük bir kap dolusu hurma getirdi. İhtiyâcı olanlara verilecekti. Peygamber'imiz hemen o adamı çağırtdı. Hurma dolu kabı göstererek:

-Bunu al, kefâret sadakası olarak yoksullara dağıt, buyurdu. Adam karmaşık duygular içinde dedi ki:

-Ya Resûlallah, benden daha yoksul birine mi vereceğim! Şu Medîne'de arasanız, benim âilemden daha muhtaç bir ev halkı bulamazsınız.

Bunun üzerine Hz. Peygamber, yan dişleri görününceye kadar gülmekten kendini alamadı. Sonra o kimseye:

-İyi öyleyse, haydi bu hurma çuvalını al götür ve kendi âilenle afiyetle ye, buyurdu.¹¹

11 Müslim, sıyam, 81-87

Evet Allah'ın ve Resûlünün ahlâkı böyledir. Onların ahlâklıyla ahlâklanmak görevinde olan bir müslümana düşen, onların yolunu benimsemektir. Huzur ve güven telkin eden, etrafına pozitif enerji saçan insan olmaktır. Bardağın dolu tarafını görmek, sevecen, şefkatli davranmaktır. Böyle kimseler günümüzde de var mıdır? Elbette vardır. İşte ileriki sayfalarda böyle olumlu örnekler sunmaya çalışacağız.

GÜLER YÜZ VE TATLI SÖZ

İnsanlar toplu yaşayan canlılardır. Sosyal çevrede, iş yerinde, çarşıda, pazarda, sokakta, caddede, otobüste velhâsıl, toplu yaşanan her yerde berâber bulunmak mecbûriyetindedirler.

Şehir nüfûsu arttıkça ve günlük hayat hızlandıkça insan ilişkilerinin zayıfladığı görülüyor. Köylerde, kasabalarda, küçük Anadolu şehirlerinde selâmlaşma geleneği devam ediyor. Büyük şehirlerimizde ise hiç kalmadı denebilir. Birbiriyle karşılaşan insanlar, herhangi bir iletişim sözü etmeden, selâmün aleyküm, merhaba veya günaydın demeden geçip giderler. Aynı sokakta, büyük bir sitede, apartmanda, hatta asansörde birbirlerine boş nazarlarla bakıp geçen nice insan vardır. Bu durum sosyal bağları ciddî olarak zayıflatmaktadır. İnsanları gittikçe yalnızlaştırmaktadır.

Bu olumsuz vaziyetin herkes farkındadır. Onun için olsa gerek, son zamanlarda “kişisel gelişim” programları yaygınlaştı. Bu konuda birçok kitap çıkıyor. Amaç, insanları

sosyalleştirmek, insan ilişkilerini sıcaklaştırmaktır. Özellikle de iş hayatında başarıyı artırmaktır. Büyük firmalar bu alanın uzmanlarını çağırıp, personeline konferanslar verdiriyor. Maksat, daha iyi verim almaktır. Bu konuda yazılanlardan bir bölüm şöyle:

“Gülyüzlü olmak insanlar arasında olumlu bir atmosferin oluşması ve iletişim kanallarının açılması için gereklidir.

Tebessüm gönüldeki iyi niyetin, sevginin ve muhabbetin dışa yansımasıdır.

Yüzünüzü asarsanız çevrenizdeki insanlar da yüzlerini asacaklardır. Tıpkı aynanın karşısındaki yüz ifâdenizin aynısının size dönmesi gibi...

İçten bir gülümseme, güven duygusuna yol açar. Güven hisleri aramızda sevgi bağlarının oluşmasını sağlar.

İnsanlarla karşılaştığınızda gülyüzle selâmlayın, onlardan ayrılırken de gülyüzle vedâlaşın. Sevdiğiniz insanları incitecek bir şekilde asık suratla ayrılmayın. Varlıklı olmayabilirsiniz, ama gülümseyen bir sîmâya sâhipsenez şanslısınız.

Tatlı dilin, güler yüzün açamayacağı kapı yoktur. Güler yüzlü, tatlı dilli olan insanlar; gerek âile ilişkilerinde, gerek arkadaş ilişkilerinde, gerekse sosyal alandaki ilişkilerde, daha başarılı olurlar.”

Bunlar elbette güzel sözler, doğru ifâdeler. Dikkat edilirse asıl gâye başarılı olmak ve daha çok verim almak noktasında yoğunlaşıyor. Haklı bir başarı elbette takdire değer.

TEBESSÜM VE MUTLULUK

Dînimizde ise bütün bunların metafizik bir boyutu, mânevî bir arka planı vardır. Gülümsemek, güler yüzlü olmak huzurlu ve mutlu insanın, kendisiyle barışık kimşenin yapabileceği şeydir. Sağlam inançlı insan, mutlu insandır. Onun inandığı Allah „Vedûd“ ismine sâhip-tir. Yani O, kullarını çok seven, onları lûtfâ, ihsâna gark eden ve en çok seilmeye lâyıf olan yüce varlıktır. Allah‘ı sevmek bir îman borcudur. O‘nu seven kimse O‘nun yaratıklarını da sevecektir. O‘nun yarattıkları arasında en üst seviyede olan insan kardeşlerini daha çok sevecektir. „Severiz her güzeli senden eserdir diye“ şeklinde düşünecektir. Olumsuz tiplerde bile bir iyi taraf bulabilecektir. Celâl içre cemâli görmesini bilecektir.

Bu konularda en büyük örnek Hz. Peygamber‘dir. Bakın o nasıl biriydi: „Peygamber Efendimiz, güler yüzlü, tatlı sözlü idi. Kimseye fenâ söz söylemez, kimseye kötü davranmazdı. Sert ve katı değildi, fakat heybetli ve vakarlı idi. **“Gülmesi, gülümseme şeklinde idi.”**¹² Evet o güler yüzlü, tatlı sözlü ve mütbessim idi.

12 Buhârî edeb, 68